

СТАНОВИЩЕ

От доц. Емилия Петрова Георгиева, д.о.з,
Заместник-директор колеж, „Кариерно развитие, качество и акредитация“
Медицински колеж – Варна към
Медицински университет, „Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна

Относно: процедура за защита на дисертационен труд и присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на **Мюжгян Исмаил Сабри**, докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“ по област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве, в Филиал Сливен към Медицински университет – Варна на тема: „Профилактика на рака на маточната шийка: оценка на информираността при здрави и болни жени“.

Научни ръководители: Доц. Диана Димитрова, д. пс.
Проф. д-р Стефан Иванов, д.м.н.

1. Описателна характеристика на дисертационния труд

Дисертационния труд на Мюжгян Исмаил Сабри съдържа 175 стандартни страници, структуриран е в пет глави според стандартните изисквания, включващ: Въведение, Литературен обзор, Цел, задачи, методика и организация на проучването, Резултати и обсъждане свързани с профилактика на рака на маточната шийка, оценка на информираността при здрави и болни жени, Стратегия за повишаване на информираността и здравното поведение на жените относно превенцията на РМШ, Изводи, Приноси, Препоръки и публикации свързани с дисертационния труд. Илюстрирана е богато с 87 фигури, 15 таблици и 5 приложения. Литературната справка включва 182 литературни източника, от които 30 на кирилица и 152 на латиница.

2. Оценка актуалност на темата

Според статистиката ракът на шийката на матката е вторият най-често срещан рак при жените на възраст 15-59 г. в България. Годишно у нас се диагностицират над 1 254 нови случая и умират около 200-300 жени. По данни на Български национален раков регистър негативната статистика за карцинома на маточната шийка е добре позната, много стряскаща и за съжаление, напълно реална. Всяка година в света от РМШ умират 270 000 жени, по една жена на всеки 2 минути. По данни на Министерството на здравеопазването в Европа това се случва на всеки 18 минути. В България всеки ден умира по една жена и се диагностицират 3 нови случая на заболяването. Най-страшното в тези показатели е, че карциномът на маточната шийка е единственият, който е напълно предотвратим и лечим при навременно диагностициране. Заболяването се причинява от човешки папилома вирус (HPV), като се среща по-често при млади жени, голяма част от които не са раждали. Освен възрастта, допълнителни рискови фактори са ранното начало на половия живот, честата смяна на сексуални партньори, полово предаваните болести, компрометираният имунитет.

Единственият начин за ранно откриване на заболяването остават ежегодните профилактични прегледи. Навременното диагностициране на рака на маточната шийка и успешното лечение на преанцерозите е възможно само чрез редовни гинекологични прегледи. В последните години бе представена първична профилактична програма, която включва HPV ваксините. Те са включени в списъка на препоръчителните имунизации (съгласно Наредба № 15 от 2005 г. за имунизациите в Република България (обн., ДВ, бр. 45 от 2005 г.) и се препоръчват за момичета на 10 и 13 години, с възможност да се прилагат при жени до 25 години.

3. Литературен обзор

Докторантът прави аналитичен обзор на литературата, като разглежда разпространението на РМШ, етиологията и рисковите фактори, диагнозата и диагностиката на заболяването. Обстойно са разгледани причините и рисковите фактори и критерии за класифициране на РМШ. В логична последователност Мюжгян Исмаил Сабри разглежда видовете профилактиката на РМШ. Опитът и познанията на докторанта способстват за правилното и задълбочено анализиране място на акушерката в профилактиката и нейната компетентност според законодателната рамка. Направен е сравнителен анализ на информираността и здравната култура на жените от различни страни и различни религии. Посочени са медийните средства целящи повишаване на информираността сред общността. Очертана е необходимостта от повишаване информираността, респ. знанията на жените от всички възрасти, което ще съдейства за промяна на нагласите и здравното поведение, свързано със сексуалното и репродуктивното им здраве. Структурирания литературен обзор показва широките компетенции на докторанта в областта на разглеждания проблем.

4. Методология на проучването

Основаната цел и задачите са конкретно формулирани и отразяват прецизно извършената от Мюжгян Сабри изследователска работа. Докторантът използва широк набор от методи, адекватни за постигане на целта. Представени са две хипотези. Добре описани са предмета, обекта и обема на проучването. Структурата и съдържанието на разработения инструментариум са подчинени на спецификата на набираната информация от съответната група респонденти. Методите са подбрани и детайлно описани. Използвани са документален, статистически и социологичен метод. Постигната е висока степен на съответствие между поставените пет задачи, броя на проучените респонденти и получените резултати. Инструментариумът на проучването е собствено разработен и включва анкетна карта за мнението на студентките относно информираността и нагласите им за рака на маточната шийка. Анкета относно мнението на болните жени с РМШ относно информираността и нагласите им за заболяването. Анкетна карта проучваща мнението на здрави жени относно информираността и нагласите им за рака на маточната шийка. Методологията на дисертационния труд включва традиционни и оригинални, специално разработени за проучването, методи, отговаря на съвременните изисквания, дава подготовка на докторантката за изследователската работа и е гаранция за надеждност на получените резултати.

5. Резултати и обсъждане

Резултатите от собственото проучване на Мюжгян Сабри са представени в трета глава на дисертационния труд. Те са групирани в пет тематични раздела следващи хронологията на поставените задачи и приложените методи. Приносът на проведеното анкетно проучване се определя от неговата мащабност: включва 600 респонденти, разпределени в три групи; проведено е в три областни града Шумен, Велико Търново и Варна. Анализирана е социално-демографската характеристика на респондентите. Получените резултати от отговорите на анкетиранияте осигуряват оригинална научна информация за информираността и нагласите на респондентите за рака на маточната шийка. Оценка на рисковите фактори и поведението на жени с РМШ и анализ на данни свързани със здравното поведение. Данните от проучването показват, че здравното поведение се обуславя от демографски фактори, материалното състояние, нивото на здравна култура, информираност и др. Най-ниско ниво на информираност относно РМШ се наблюдава в групата на младите жени (студентки), както и жените, живеещи в селските райони, са най-малко информирани. Резултатите относно рисковите фактори, свързани с РМШ, показват, че анкетиранияте жени водят рисков начин на живот (пушат редовно, започнали са да водят полов живот преди 18 г., не използват или само понякога използват презерватив, нямат практика редовно да провеждат профилактични прегледи). Детайлният анализ на групата на студентките показва, че тези, които се обучават в направление „Здравни грижи“ са по-добре информирани относно РМШ и ваксинацията срещу РМШ.

Въз основа на прегледа на литературата и получените резултати в четвърта глава е предложена стратегия за повишаване на информираността на жените относно превенцията на РМШ. Тя се основа на факта, че естествената история на заболяването дава възможности за превенция през целия жизнен цикъл.

Научно-теоретичен принос има разработената интегрирана стратегия с информация и материали, които са насочени към общите рискови фактори за ефективен и смислен път, по който може да се достигне до най-много хора, както и разгледаните компетенции на акушерката в контекста на превенцията на злокачествени заболявания на репродуктивната система и повишаване информираността сред младите жени. Практико-приложен принос има анализиранията и сравнена информираност и поведението сред млади, болни и здрави жени, както и оценка на пропуските в информираността на жените относно рисковите фактори, превенцията и лечението на рака на маточната шийка. Предложени са стратегически насоки и план на действие за повишаване на информираността и здравното поведение на жените относно превенцията на РМШ.

Формулираните препоръки и приноси на дисертационния труд са направени на база на собствените данни от научното проучване. Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията.

Съдържанието и качеството на автореферата, отговаря на изискванията на Правилника на МУ – Варна, като достоверно и адекватно отразява основните резултати от проучването.

Дисертационния труд е лично дело на докторантката, а формулираните приноси и получени резултати приемам за нейна лична заслуга.

В заключение считам, че дисертационен труд на Мюжгян Исмаил Сабри тема „Профилактика на рака на маточната шийка: оценка на информираността при здрави и болни жени“ е с висока научна и практическа стойност, която допринася за повишаване на информираността и здравното поведение на жените относно превенцията на РМШ. Въз основа на цялостната оценка на предоставената ми документация считам, че Мюжгян Исмаил Сабри, покрива напълно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в МУ „Проф. д-р П. Стоянов“ Варна.

Давам положителния си вот за присъждане на Мюжгян Исмаил Сабри образователна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, в професионално направление 7.4 Обществено здраве и научна специалност „Управление на здравните грижи“.

03.10.2022 г.

Изготвил становището:

доц. Емилия Георгиева, д.оз.